

забезпечить сталий розвиток населення усіх адміністративно-територіальних одиниць України, а, отже, й процвітання держави.

Література:

1. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua> (дата звернення: 25.03.2020)..

2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://minfin.gov.ua> (дата звернення: 23.03.2020).

3. Долбнєва Д.В., Гончарук С.М. Необхідність та основні напрямки вдосконалення порядку формування та використання ресурсного потенціалу охорони здоров'я в Україні. Проблеми економіки. 2016. № 3. С. 46–52.

4. Тулай Оксана Державні фінанси і сталий людський розвиток: концептуальні домінанти та діалектична єдність : монографія. Тернопіль: Екон. думка ТНЕУ, 2016. 414 с.

Пайш Андрій Ігорович

студент 1 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Сидор І. П.

ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Прогресивний розвиток сучасної економіки стає неможливим без фінансово освічених громадян – повноцінних учасників цього розвитку. Із цією метою десятиліттями в низці країн проводяться різноманітні освітні заходи, основною метою яких є формування покоління людей, які вміють раціонально розпоряджатися власними фінансами, вдало використовувати інструменти заощадження, виступати відповідальними споживачами товарів і послуг. Саме такі громадяни виступають основою стабільності і процвітання будь-якої держави світу. В Україні рівень фінансової грамотності населення знаходиться на дуже низькому рівні. Населення не лише не знає як користуватися фінансовими інструментами, а й має низьку довіру до фінансової системи та її інститутів. Підвищення

фінансової грамотності є актуальним питанням як для поліпшення добробуту громадян, так і для економічного розвитку країни.

Як у світі, так і в Україні споживачі отримали доступ до широкого асортименту фінансових послуг як для розміщення вільних коштів, так і залучення їх в разі відсутності. Такі послуги є різними за рівнем потенційної прибутковості та, що особливо важливо, мають різний рівень притаманних їм ризиків. Зокрема, при потребі в залученні коштів пропонуються цілі набори можливостей та варіантів управління своїм боргом: кредити із плаваючою ставкою, іпотека з виплатою лише відсотків на початку періоду, кредити «без довідки про доходи» та різні принадливі «заохочувальні схеми» (кредити без первинного внеску, без обслуговування протягом перших шести місяців тощо), нестандартні іпотечні продукти.

У документах Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) зазначається, що «такі інновації та зростаюча складність продуктів кредитного ринку перекладає додаткові фінансові ризики на плечі фізичних осіб, яким складно зрозуміти умови своїх кредитів. Наслідки таких кредитних рішень можуть бути катастрофічними.

За таких умов населення не встигає отримувати об'єктивну інформацію для прийняття виваженого та економічно обґрунтованого рішення з урахуванням наявних ризиків, закладених в такій послугі. Тому очевидно, що кожна людина повинна мати достатній рівень знань про умови користування фінансовою послугою для того, щоб правильно управляти ризиками, вчасно реагувати на виклики та зберігати свої активи або вчасно виконувати фінансові зобов'язання.

Забезпечуючи прогнозованість своїх власних дій, споживач фінансової послуги опосередковано сприяє забезпеченню стійкості національної фінансової системи. Однак, недостатній рівень фінансової грамотності населення для держави ускладнює ефективність регулювання фінансових ринків, захист прав споживачів фінансових послуг, унеможлиблює інтенсивний розвиток сегментів пенсійного забезпечення, гальмує інвестиційний потенціал населення, що згубно впливає на розвиток економіки країни.

Недавня світова фінансова криза підтвердила крихкість та вразливість фінансової системи. Одним з чинників, який посилив вплив кризи, стала складність та нерозуміння споживачами сутності фінансової

послуги, відсутність вбудованих в програми та заходи по наданню інформації споживачам обмежувачів, які б застерігали від поспішного та неусвідомленого прийняття рішення про доцільність користування фінансовою послугою.

Сьогодні провідні країни світу, зокрема США, Великобританія, Канада, Нідерланди, Австралія, Нова Зеландія, спрямовують багато зусиль на підвищення фінансової грамотності населення. Найкращі практики об'єднуються під егідою потужних міжнародних організацій: Світового Банку, Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) та ін. Так у 2003 р. ОЕСР запровадила міжурядовий проект, спрямований на покращення стандартів фінансової грамотності шляхом розробки універсальних принципів фінансової грамотності.

ОЕСР проводить на регулярній основі дослідження рівня фінансової грамотності дорослого населення та молоді, а також створила спеціальну онлайн-платформу – Міжнародну мережу з фінансової освіти (англ. InternationalNetworkforFinancialEducation, INFЕ) – для комунікації представників різних країн, які опікуються питаннями розробки та імплементації національних стратегій фінансової грамотності.

ОЕСР визначає фінансову грамотність як «комплекс знань, вмінь, навичок, ставлення та поведінки людини, необхідних для ухвалення важливих фінансових рішень та для досягнення особистого фінансового добробуту» [1].

У червні 2006 р. Міністри фінансів країн Групи 8 (G 8) визнали важливість поліпшення фінансової освіти та рівня фінансової грамотності населення. У березні 2008 р. ОЕСР запровадила міжнародний веб-портал, присвячений програмам, інформації та світовим дослідженням з питань фінансової грамотності [3].

За даними дослідження USAID «Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні» рівень фінансової грамотності населення України становить 11,2 (з 21). Показник фінансової грамотності українців знаходиться на одному рівні з показником Польщі – найнижчим значенням індексу фінансової грамотності серед 30 країн, які брали участь в опитуванні ОЕСР у 2016 році [2]. Отримані результати підтверджують необхідність активізації роботи у сфері фінансової грамотності на національному рівні, здобуття знань і навичок дітьми та молоддю щодо

управління особистими фінансами ще під час навчання у школі та закладах вищої освіти.

Дедалі більше заходів з підвищення фінансової грамотності фокусуються не на інформуванні, а на розвитку практичних умінь та навичок громадян, які є частиною ширшого поняття «фінансова культура», що формується у результаті виховання, розвитку, накопичення та застосування на практиці навичок і вмінь управління особистими фінансами.

Світовий Банк акцентує увагу, що фінансовий сектор має забезпечити для споживачів:

- прозорість через надання їм повної, простої для сприйняття, адекватної та можливої для порівняння інформації щодо вартості фінансових продуктів, їх умов і притаманних їм ризиків;

- можливість вибору через забезпечення справедливої, вільної від примусу та резонної практики продажу та рекламування фінансових послуг та збір платежів;

- право регресу через надання їм недорогих і швидких механізмів подачі претензій та врегулювання спорів;

- охорону таємниці приватного життя через контроль за збиранням та доступом до їх персональних фінансових даних.

Як засвідчує практика навіть у країнах, де уже тривалий час функціонують фінансові ринки, соціологічні дослідження показують недостатній рівень фінансової грамотності населення, а також часто завищену оцінку власних знань та навичок щодо фінансових послуг. Тому виклики, пов'язані з фінансовою грамотністю населення, які притаманні розвиненим економікам є ідентичними тим викликам, з якими стикається нині Україна.

Література:

1. Бонд Р. Фінансова грамотність та обізнаність в Україні: Факти та висновки. URL: http://www.uaib.com.ua/files/articles/1369/84/finlit_survey_bdec2010_ua.pdf. (дата звернення: 01.04.2020).

2. Гриджук Д. Про необхідність зрозумілих програм підвищення фінансової грамотності простих людей. URL: <http://www.ukrbanks.info/article/Dmitrii-Gridzhuk-o-neobhodimosti->

vnjatnyhprogramm-povysheniya-finansovoi-gramotnosti-prostyh-ljudei.html
(дата звернення: 01.04.2020).

3. Фінансова грамотність та захист прав споживачів у Польщі. Проект розвитку фінансового сектору FINREP URL: http://finrep.kiev.ua/download/finlit_poland_sep2012_ua.pdf. (дата звернення: 01.04.2020).

Пилипчук Людмила Василівна

студентка 1 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ
Науковий керівник – д.е.н., професор Кізима Т. О.

ПРИЧИНИ ТА ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ОЩАДНО-ІНВЕСТИЦІЙНУ ПОВЕДІНКУ ДОМОГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

Важливою складовою фінансової поведінки домогосподарств є їх ощадно-інвестиційна поведінка, яку узагальнено трактують як сукупність дій членів таких господарств щодо акумуляції частини поточного доходу (у формі організованих та неорганізованих заощаджень) з метою його більш ефективного використання в майбутньому (насамперед за допомогою інструментів фінансового ринку) [1, с. 20-21].

Проте слід наголосити, що у сучасних умовах фінансової нестабільності низький рівень життя значної частини наших співвітчизників позбавляє їх можливості демонструвати активну фінансову поведінку. Адже цілком очевидно, що зреалізована в Україні модель економічних реформ була несприятливою для становлення середнього класу як гаранта та основної рушійної сили економічного розвитку будь-якої держави. Не секрет, що саме у поведінці цієї соціальної групи найбільш яскраво проявляється суперечність між свободою вибору тієї чи іншої максимально ефективної стратегії ощадно-інвестиційної поведінки та обмеженими фінансовими ресурсами, наявними у розпорядженні цієї частини населення.

Передусім зазначимо, що серед факторів, котрі найбільшою мірою впливають на ощадно-інвестиційну поведінку домогосподарств, доцільно виокремити дві групи чинників, а саме: